

Likerelas pes vareko ke tumende nalačhes vašoda, hoj san kalosegno, vaj vaš oda, hoj tumari narodnošća hin aver?

Te kerel manušenca avres vaš oda, hoj hine Roma abo cudzinci (avrethemeskere) hin zaphendo. Brañinen tumen prociv diskriminacija! **Hin godi andre kada!**

Anas tumenge trin vakeribena, so ačhile andre Čechiko republika. Kada pes čačes ačhila! So hin andre lende jekh – oda tromadžipen. O džene, so pes brañinenas prociv diskriminacija, khelde avri.

1

E Ružena rešća ajci pre ajciste o kher!

E Ružena kampla te džal te bešel andro kher, so avelas bi feder vaš lakero nasvalo čhavo. Joj manglas le forostar kher u dochudña pes andro viberovo rizenis. Joj kerđa savoro, so kamplas te kerel u kheldã o viberovo rizenis avri. Ale o foros laha e zmluva pro kher na čhindas tele. La Ruženake sas phares, ale phendã peske, hoj oda probalinela mek jekhvar. Joj pes prihlašidña andro aver viberovo rizenis. Pale kheldã avri, ale o foros o rizeñis čaladã u o kher la na diña.

E rañi Ružena na has spokojno oleha u diña pes anglal kijo ombudsmanos. O ombudsmanos arakhla, hoj o foros pes likerelas kije Ružena avres sar kijo aver džene, so mangelas o kher. O gadže, so mangelas kher u kerde savoro, so kampla te kerel, o kher le forostar chudle. E Ružena, vaš oda hoj sas romañi, o kher na chudla. O ombudsmanos phendã, hoj kada hin diskriminacija, u diña la Ružena godi, kaj pes te sudzinel, te pes le foroaha na dothovela. O foros udžanla, hoj kerđa doš, u diña la Ružena kontraktos pro kher pre neurčito doba.

„Igen radisaluvav! Me olestar imar somas diliñi, na džanavas so te kerel. Me kerđom sa, so mandar kamenas, užardom o kher lošade jileha, u o foros palis o viberovo rizenis čaladã. Me som rado, hoj o ombudsmanos pes vaš mange zaačhadã u hoj me the miro čhavo bešas, sar kempel.“

E Ružena

2

O Michalis chudla 20 000 koruni la dandengera doktorkatar, so les odphendã te ošetrinel, bo hino Rom, u e doktorka mušidã tiž pes leske te premangel.

Le Michalis dukhalas o dand. Leskeri peršo dandengeri doktorka gejlã andro dochodkos, vašoda jov rodelas avra doktorka. Jov arakhla pro internetos telefoñicko čislos u phučla la neva doktorkatar, či les ošetrinela. Kana avla, kaj les te del te predikhel, e sestrička leske phendã, hoj les rañi doktorka na ošetrinela, bo imar na lel neve bare (dospele) pacienten.

„Me n'achaluvavas soske, te mange andro telefonos phendã, hoj man lela, nisostar nič duplinelas, hoj neve pacienten na lel. Savoredžene, so odoj užarenas, dikhenas pre mande čudnonos, me man šundom namištes. Me gondolinav, hoj lake avla aver godi, kana dikhla, hoj som Rom.“

O Michalis, o pacientos

O Michalis, phendã, so leske ačhila, jekhe dženeske, savo kerelas buti andre neziskovo organizacija. Oda butakero peske rozginda te kerel zkuška. Perše objedniñdã pes kije kadi dandengeri doktorka jekh leskero kolegas, so na sas Rom. Kales e doktorka registrinda u ošetrinda. Nasigeder objedniñdã pes ke late aver butakero la organizacijatar – Rom. E doktorka le Romes odphendã te ošetrinel th'avka sar le Michalis, u diña kada isto dovodos. Avla avri o čačipen, hoj e dandengeri doktorka odphenel ča le Romen. Soduj butakere chudne tele pro magnetofonos, so len e dandengeri doktorka phendã, kaj len te avel dokazi. O Michalis visardã pes – andre kada les diña vast kadi neziskovo organizacija – pro ombudsmanos. O ombudsmanos rodkerđa avri leskeri veca u phendã, hoj les e dandengeri doktorka diskriminelas, bo našti odphenel le pacientos vaš oda, hoj les hin aver farba la cipakeri, rasa, narodnošća abo etnicko povodos. O Michalis visardã pes palis pro sudos u pro agor pes dovakerđa la dandengera doktorkaha, hoj joj pes leske premangela u leske poñinela 20 000 koruni vaš kodi trapa.

3

La školakero rjaditelis mušind'a pes te premangel duje čhavenge, so len e škola diksriminelas, kana pes zapisinde andre peršo trieda.

O František the o Pavlík gejle pes te zapisinel andre 1. trjeda. Jon kada užarenas lošaha, bo pes pro zapisos pririchtinenas khere la daha the le dadeha. Andre škola len skušinelas prisno učitelka. Dikhelas pre lende banges u kana lake odphende pale, bondarelas le šereha u pisind'a peske vareso pro papiris. Lengeri daj kamelas te džanel, so peske e učitelka pisinelas. Joj arakhl'a avri, hoj e učitelka pal o František the pal o Pavlík pisind'a, hoj na džanen farbi, na prindžaren nisave ovoci u hoj jon nane richtimen te phirel andre škola. Kada na sas čačo.

„Kamavas, kaj e učitelka o visledki te prikerel, abo kaj le čhaven te preskušinel aver učitelka. Sem džanenas savoro! Amen chudňam pes te dothovkerel. O čhave darand'ile avka, hoj chudne te rovel. Jon duminenas, hoj kada hin lengeri doš.“

Le Pavlikoskeri daj

Ajci pre kajciste le čhaven preskušind'a aver učitelka. O dokumenti andal e peršo proba čhingerd'a. O čhave dine pale mištes, aľe th'avka len andre škola na line.

Le čhavengeri daj the lengeri phuri daj pes visarde pro ombudsmanos. Le dokazendar avľas avri, hoj pes le školakere rjaditeliske na pačinlas, hoj pes andre peršo trjeda hlasinen but romane čhave. Vašoda e škola peske gondolind'a avri specialno proba, pal savi majinenas te kidel avri, kas kamen te lel u kas na. E škola rachinelas oleha, hoj romane čhave e proba na thovena tele u kale dromeha le čhaven odmarela. O džene, so sas paš o zapisos, phende avri, hoj o učitelki pes likerenas kijo rakle valušnoneder the jileskereder sar kijo romane čhave. O ombudsmanos phend'a, hoj e škola le čhaven diskriminelas. Kadi veca pejl'a dži andro sudos. O sudos phend'a, hoj kada čačes sas diskriminacija u prikazind'a le rjaditeliske, kaj pes le čhavenge te premangel. E škola le romane čhaven imar na diskriminel.

„Sako škola mušinel te kerel ajse podmienky perdal o sikľuvipen the perdal o zapisos andre peršo trjeda, kaj savoredžene – rakle the čhave, šunen pes andre škola lačhes. Hjaba jon nane jekh, e škola lel lengero averipen avkes, hoj o rakle the o čhave šaj barval'aren jekh avres.“

le okresnone sudoskoro sudcas

So savoro šaj jel diskriminacija?

Diskriminacija hin, te jon tumen odphenen te obslužinel andre restauracija abo andre skljepa vaš oda, hoj san Rom/Romňi. Kana tumen vaš ada na kamen te lel andre buti, te o doktoris odphenel tumen te ošetřinel, te na kamen tumenge prenajminel o kher, te na kamen te lel tumare čhas andre škola. Hin bari veca, kaj pes sakodženo te braňinel, kana leske keren phuj. Bo o zakoni hin perdal sakoneste jekh. Sakones musaj te avel phundrado drom kijo sikľuvipen, kije buti, kijo bešiben, kijo doktora the kijo cinkeriben andro skljepi.

Vareko tumen diskriminel u tumen kamen pes te braňinel protiv diskriminacija? Hin tumen problemi u pro urados tumenge na pomožinde?

Telefoňinen abo pisinen amenge. Daha tumen godi. Amaro šegitišagos hin hjaba.

Te tumen džanen pal varekaste, so les kada lil (letakos) šaj del zor andre, bičhaven kada lil dureder. Te džanen varekatar, kaske šaj pomožinas oleha, hoj les das godi, phenen leske amendar. Amen pomožinkeras sakoneske, kaske oda kampil – imar le beršestar 2000.

ombudsman
veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv (Čačipnaskero dženo perdal o nipos)
Údolní 39, 602 Brno

informační linka: +420 542 542 888

telefon (ústředna): +420 542 542 111

e-mail: podatelna@ochrance.cz

www.ochrance.cz

www.facebook.com/verejny.ochranceprav

www.twitter.com/ochranceprav